

Мотивація життя (існування) підприємств стимулюється підприємцем, найманими працівниками та державою, а тому мотивація ефективності є сукупністю зусиль цих суб'єктів у вигляді потреб розвитку. Відповідно, подальшим дослідженням повинно бути дослідження потреб та можливостей інноваційно-інвестиційного розвитку машинобудівних підприємств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Aveni R. Hypercompetition: Managing the Dynamics of Strategic Maneuvering / R. Aveni. – New York : The Free Press, 1994. – P. 57.
2. Брун Манфред Гиперконкуренция: характерные особенности, движущие силы и управление [Електронний ресурс] / Манфред Брун // Менеджмент и маркетинг. – 1998. – № 3. – Режим доступу : http://vasilievaa.narod.ru/ptpu/20_3_98.htm.
3. Лаиди Али Промышленный шпионаж – устаревшее понятие. Пришло время гиперконкуренции [Електронний ресурс] / Али Лаиди // InoPressa: Иностранная пресса о России и не только. – 21 апреля 2011 г. – Режим доступу : <http://inopressa.ru/article/21apr2011/lemonde/espionnage.html>.
4. Дятлов С.А. Инновационная гиперконкурентность в мировой экономике / С.А. Дятлов // Диалог культур и партнерство цивилизаций: Становление глобальной культуры. X Международные Лихачевские научные чтения (Санкт-Петербург, 13-14 мая 2010 г.). – СПб., 2010. – С. 446-447.
5. Филюк Г.М. Гиперконкуренция как новая форма конкуренции в условиях глобализации [Електронний ресурс] / Г.М. Филюк. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/trpe/2009_19/Zb19_12.pdf.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави» від 21 серпня 1997 р. № 911 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/911-97-p>.
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави» від 29 серпня 2000 р. № 1346 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1346-2000-p/page>.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави» від 23 грудня 2004 р. № 1734 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1734-2004-p>.
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави» від 4 березня 2015 р. № 83 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/83-2015-p/page>.

УДК 658:311.42:631.11

Седикова І.О.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту і логістики
Одеської національної академії харчових технологій*

Бондар В.А.

*аспірант кафедри менеджменту і логістики
Одеської національної академії харчових технологій*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ М'ЯСОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ

Визначена динаміка зростання поголів'я худоби. Сформульована головна проблема функціонування українських підприємств. Визначено країни-лідери-експортери. Визначена динаміка виробництва ковбасних виробів. Проведена, за існуючими методиками, оцінка конкурентоспроможності підприємств та визначено її рівень. Проведено дослідження кон'юнктури ресурсних ринків і ринків збуту продукції м'ясопродуктового підкомплексу. Отримані результати спрямовані на підвищення конкурентоспроможності підприємств м'ясопереробної галузі. Вони можуть бути використані для об'єктивної оцінки ефективності функціонування та розвитку підприємств.

Ключові слова: управління підприємствами, м'ясопереробна галузь, конкурентоспроможність, ринок.

Седикова І.А., Бондарь В.А. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ МЯСОПРОДУКТОВОГО ПОДКОМПЛЕКСА

Определена динамика роста поголовья скота. Сформулирована главная проблема функционирования украинских предприятий. Определены страны-лидеры-экспортеры. Определена динамика производства колбасных изделий. Проведена, по существующим методикам, оценка конкурентоспособности предприятий и определен ее уровень. Проведено исследование конъюнктуры ресурсных рынков и рынков сбыта продукции мясопродуктового подкомплекса. Полученные результаты направлены на повышение конкурентоспособности предприятий мясоперерабатывающей отрасли. Они могут быть использованы для объективной оценки эффективности функционирования и развития предприятий.

Ключевые слова: управление предприятиями, мясоперерабатывающая отрасль, колбасные изделия, рынок.

Sedikova I.A., Bondar V.A. CURRENT STATUS AND CONTROL SYSTEM OF MEAT AND GROCERY SUBCOMPLEX

The results of the research. Defined the dynamics of growth of livestock. Formulated the main problem of functioning of Ukrainian enterprises. Defined the country leader in exporting. Defined the dynamics of the production of sausages. Held by existing methods, assessment of competitiveness of enterprises and to determine the level. Performed the research of conditions of resource markets and markets for products of meat and grocery subcomplex. System-oriented approach was used to improve the methodological and information support of enterprises and to guide their development. The results obtained are directed to improve the competitiveness of the meat industry. They can be used to objectively assess the functioning and development of enterprises.

Keywords: management, meat industry, sausages, market.

Постановка проблеми. Економічна ефективність функціонування підприємств у ринкових умовах суттєво залежить від досконалості системи менеджменту. Важливим напрямом управління підприємством є налагодження зв'язків з постачальниками сировини та формування ефективних каналів збуту продукції. Особливої актуальності цей напрям діяльності набуває у м'ясопродуктовому підкомплексі при взаємодії сільськогосподарських виробників м'яса з переробними підприємствами.

Основною галуззю, що переробляє більшість продукції сільського господарства, є харчова промисловість. Вона об'єднує близько 40 галузей, які виробляють продукти харчування, а також мило, тютюнові вироби. Основними галузями, які використовують продукцію рослинництва в Україні, є борошномельна, олійно-жирова, цукрова, плодоовочева. Тваринницьку сировину переробляють м'ясна, молочна та рибна галузі промисловості. Значення м'ясопродуктового підкомплексу України в цілому та кожної області зокрема для продовольчої безпеки населення важко переоцінити. Ключову роль у насиченні внутрішніх ринків м'ясом відіграють галузі м'ясного скотарства, свинарства та птицевництва. Крім того, виділені галузі варто розглядати як потенційне джерело зміцнення позицій України на зовнішніх ринках. Проте глобальна криза вітчизняного тваринництва призвела до скорочення поголів'я тварин, зниження рівня ефективності виробництва та отримання збитків. Суттєвих змін зазнала і м'ясопереробна галузь.

Сутність м'ясопереробної галузі полягає у збалансованому та взаємопов'язаному функціонуванні різних галузей системи виробництва, переробки та реалізації м'ясної продукції, що забезпечує потреби населення у м'ясі та продуктах його переробки. На сучасному етапі діяльність м'ясопереробних підприємств ускладнюється недостатністю якісної сировини, відсутністю збалансованої системи матеріально-технічного забезпечення, потенційним зростанням цін на енергоресурси, посиленням конкуренції з боку імпоротної продукції, відсутністю стратегічного управління як одного з найефективніших і прогресивних засобів управління підприємством, що в підсумку призводить до скорочення обсягів виробництва продукції та зростання її собівартості. Розв'язання завдань підвищення ефективності м'ясопереробної промисловості вимагає у першу чергу негайного адаптування всіх учасників продовольчого комплексу до мінливих умов ринкового середовища. Вищезазначене обумовлює потребу вивчення проблем та перспектив розвитку м'ясопереробної галузі аграрного сектору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам дослідження умовам функціонування м'ясопереробної галузі, системі управління, інноваційно-інвестиційного забезпечення присвячені праці таких вітчизняних учених-економістів, як Г. Бандуренко [8], О. Драган [1], В. Ємцева [2], П. Заремби [3; 4], Д. Засєкіна [8], Г. Кундєєвої [5], О. Мазуренко [6], К. Міхеєнко [7], Т. Пічкур [8], І. Седікової [10], В. Янкового [11] та ін. У межах проведеного дослідження здійснено аналіз стану та умови функціонування м'ясопереробної галузі України, що дало змогу виявити резерви підвищення ефективності діяльності м'ясопереробних підприємств. Особливого значення питання набуває у мовах вступу України до СОТ і поглиблення світової конкуренції на ринку м'ясної продукції. Тому доцільність подальших досліджень і розробка пропозицій підвищення економічної ефек-

тивності виробництва м'ясопродуктового підкомплексу не викликає сумніву.

Постановка завдання. Завдання статті полягає в тому, щоб провести аналіз тенденцій розвитку м'ясопродуктового підкомплексу України та, зокрема, Одеської області, дослідити існуючі проблеми та розробити пропозиції щодо подальшого розвитку досліджуваного підкомплексу. Об'єктом дослідження є підприємства м'ясопереробної галузі. Предметом дослідження є механізми підвищення економічної ефективності виробництва м'ясопродуктового підкомплексу в ринкових умовах та вступу України до СОТ. Головною метою є дослідження сучасного стану та системи управління підприємств м'ясопродуктового підкомплексу, визначення тенденції розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. держава переживає дуже складний період. Події на Сході України, невизначене майбутнє, різке і динамічне знецінення курсу гривні не могло не відобразитися і на м'ясопереробній галузі. Серед основних проблем варто виділити: постійне падіння купівельної спроможності м'ясної продукції, перебої з поставками якісної сировини та її здорожчання. Підприємства галузі лівову частину сировини закуповує закордоном. Як наслідок, після знецінення гривні почала дорожчати і сировина, що автоматично призводить до здорожчання продукції м'ясопереробних підприємств. Оскільки рівень доходів населення залишився незмінним, то зрозуміло, що падає і купівельна спроможність, і обсяги продаж продукції. У цій ситуації виробник змушений працювати з мінімальними заробітками або «в нуль», чекаючи перспектив. М'ясна промисловість забезпечує населення м'ясом, напівфабрикатами, готовими виробами. За вартістю виробленої продукції ця галузь посідає перше місце в харчовій промисловості. У великих містах розміщені м'ясокомбінати, у яких комплексно переробляють продукцію тваринництва. Однак необхідно більше наближати підприємства до районів розвиненого тваринництва, щоб уникнути далеких перевезень живих тварин.

Агропромислова інтеграція передбачає процес поглиблення економічних зв'язків між сільськогосподарськими, переробними та іншими підприємствами відповідного продуктового підкомплексу, що має ґрунтуватися на внутрішньогосподарському розрахунку або договірній основі та механізмі перерозподілу прибутків пропорційно до авансованого у виробництво капіталу кожного учасника інтегрованої структури з метою формування гарантованого ефективного виробництва та збуту продукції. У м'ясопродуктовому підкомплексі господарські зв'язки мають охоплювати м'ясопереробні підприємства, сільськогосподарські підприємства різних розмірів та організаційно-правових форм, які, у свою чергу, об'єднуються в кооперативи. Необхідна взаємодія з машинобудівельними підприємствами, що виробляють основні засоби для сільського господарства та переробної сфери, а також з об'єктами інфраструктури. Реалізація готової продукції переважно має здійснюватися через власну фірмову мережу торгівлі, однак для охоплення додаткових ринкових сегментів доцільно поглибити зв'язки з торговельними організаціями, зокрема супермаркетами. На особливу увагу заслуговує стратегія договірних відносин між виробниками м'яса та м'ясопереробними підприємствами. Удосконалення економічного механізму відносин між ними має сприяти підвищенню їхньої конкурентоспроможності за рахунок того, що

постачальники отримують гарантії збуту продукції та фінансову підтримку, а переробні підприємства – стабільні поставки сировини необхідної кількості та якості. Відповідно до запропонованої схеми договірних відносин між виробниками м'яса та переробними підприємствами укладається контракт строком на 1 рік, за умовами якого господарство має виробити відповідну кількість м'ясної сировини, обумовленої якості для поставки на переробне підприємство.

Підприємства галузі перебувають у тісній залежності від роботи переробних підприємств. Зрозуміло, падіння загальних обсягів продажу у виробників веде до падіння обсягів і підприємств-постачальників сировини. Проведений аналіз динаміки поголів'я худоби свідчить, що за обсягом стада переважають свині, кількість яких у 2013 р. становило близько 7,58 млн. голів і дорівнювала показнику 2010 р. Максимальне же значення за аналізований період (2009–2013 рр.) мало місце у 2011 р. і становило 7,96 млн. Поголів'я ВРХ, що падало після 2009 р., від значення 5,08 млн голів, у 2013 р. продемонструвало невеликий приріст до попереднього року (на 5%, до 4,65 млн), отримані дані щодо кількості овець і кіз не є характерними для ринку ковбасних виробів, оскільки м'ясо цих тварин набагато рідше використовується при виготовленні ковбас. Птахівництво є галуззю, що активно розвивається в Україні. Незначне скорочення у 2012 р. (на 1,5%) змінилося попередньою тенденцією, і в 2013 р. приріст склав 6,5%. За розглянутий період ємність ринку коливалася в діапазоні 271,6–285,7 тис. тонн.

За результатами роботи, в цілому по м'ясопереробній галузі у січні-квітні 2015 року спостерігається зниження обсягів виробництва на 2,2% (вироблено 3,5 тис. тонн м'ясної продукції), (по Україні 3 міс. – індекс 95,4%). За 4 місяці 2015 року збільшено обсяги виробництва: м'яса свиней; свіжого чи охолодженого; м'яса ВРХ замороженого; м'яса свиней замороженого; субпродуктів заморожених; м'ясних консервів – у 3,6 рази. Зменшено виробництво: м'яса ВРХ свіжого чи охолодженого; м'яса свійської птиці свіжого чи охолодженого; ковбасних виробів. З позитивними показниками відпрацювали 9 із 15 працюючих м'ясопереробних підприємств.

У контексті зовнішньоекономічної діяльності головною проблемою для українських виробників є відсутність якісної сировини. Провівши модернізацію виробничих потужностей, підприємства змушені закуповувати сировину за кордоном, щоб мати можливість здійснювати поставки на експорт. У 2013 р. експорт не перевищував 0,6% виробленої продукції, при цьому абсолютний показник у 8 разів перевищував значення 2010 р. Зовнішні ринки недиверсифіковані, у 2013 р. більше 2/3 продукції (67,8% в натуральному і 73,7% у грошовому вираженні) надходило до Росії, практично вся інша ковбаса закуповувалася Молдовою. На інші ринки залишалася, відповідно, 1,3% і 2,6%. Слід зауважити, що зазначені

дві країни є стійкими лідерами-експортерами, однак якщо у 2013 р. співвідношення поставок (у натуральних показниках) склало 2,2:1, то у 2011 р. воно дорівнювало приблизно 1:1, а в 2009 р. молдавські поставки домінували. У зустрічних потоках у 2013 р. лідирують іспанські та італійські поставки, в сумі вони складають 40%. Зазначимо також, що у 2010 р. 79,2% ковбас надходили з Білорусі. Регіоном, де виробляється найбільше ковбасних виробів України, є Кіровоградська область. Серед критеріїв вибору варених ковбас приблизно по третині складають смак (якість) і ціна продукції.

Досягнутий рівень виробництва м'яса (31,9 кг на одну особу) у Одеській області не забезпечує нормативні потреби (82 кг на рік на одну особу) населення у споживанні цього продукту. За існуючими методиками оцінки конкурентоспроможності підприємства визначено, що найвищий її рівень має ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» з показником 1,798 (59,9% максимального значення), на другому місці – КП «Полтавський м'ясокомбінат» з показником 1,528 (50,9%), на третьому – ВАТ «Кременчукм'ясо» з показником 1,382 (46,1%). Рівень конкурентоспроможності досліджуваних підприємств майже у два рази нижчий потенційно можливого, що пов'язано з незбалансованістю стратегічного потенціалу підприємств, тому стратегія управління конкурентоспроможністю цих підприємств повинна бути направлена на досягнення ефекту синергії.

У процесі дослідження кон'юнктури ресурсних ринків і ринків збуту продукції підприємств м'ясопродуктового підкомплексу виявлено, що значний тиск на розвиток конкуренції між виробниками м'яса здійснюють імпорتنі операції (табл. 1).

За рівнем розвитку м'ясопродуктового підкомплексу перше місце серед регіонів України займає Волинська область, друге – Київська, третє – Черкаська. У процесі дослідження економічного механізму відносин у м'ясопродуктовому підкомплексі виявлено, що у 2013 р. частка продажу худоби та птиці на переробні підприємства складала 54,8%. Такий обсяг надходження сировини на переробні підприємства дає змогу завантажити їхні виробничі потужності в середньому лише на 50%. Сировинна зона м'ясопереробних підприємств географічно розпорошена, що зумовлює значні транспортні витрати. Вкладення капіталу у переробку продукції має менший ступінь ризику та забезпечує значно більший прибуток, ніж виробництво сировини. Оптова та роздрібна торгівля готовими продовольчими товарами забезпечує найшвидший кругообіг капіталу і найбільшу віддачу вкладень у цю сферу порівняно з попередніми. Зараз попит і пропозиція на ринку м'яса і м'ясопродуктів має складності.

У дослідженні проведено аналіз тих підприємств, які поряд із виробництвом ковбасних виробів виготовляють сировину для власного виробництва, зберігають виготовлену продукцію, транспортують до

Таблиця 1

Динаміка показників імпорту м'ясної продукції в Україну, 2012–2013 рр., (тонн)

Види м'ясної продукції	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2013 р. до 2007 р., %
Яловичина	357,3	2415,4	23628,3	19272,7	8795,1	18839,0	9878,3	27,6 р.
Свинина	1051,7	39833,7	41994,5	47195,6	62342,1	180743,3	154417,6	147 р.
М'ясо і харчові продукти домашньої птиці	66134,9	256020	135118,7	151834,4	131178,3	252607,5	192050,9	У 2,9 р.
Ковбасні вироби	1198,2	4277,1	10116,9	11681,3	7756,7	12860	1078,1	90,0
М'ясні консерви	1864	1358,5	11860,8	39535,2	52999,9	9845	5349,2	У 2,9 р.

Джерело: розроблено на основі даних Держкомстату України

точок продажу, а також здійснюють реалізацію такої продукції. За даними журналу Фокус було визначено 50 найбільш популярних українських брендів, які завоювали та утримують своє місце в реальному споживчому кошику українців, серед них – шість популярних брендів виробників ковбасних виробів (табл. 2).

Таблиця 2

Аналіз брендів виробників ковбасних виробів, які містяться у споживчому кошику українців

Назва торговельної марки	Місце в рейтингу	Продажі 2014 р., млн грн
ТМ «Глобіно»	11	1,166
М «Ятрань»	24	619,2
ТМ «Фарро»	30	511,7
ТМ «Ювілейний»	36	403,4
ТМ «Дружба Народів»	40	340
ТМ «Ващинський»	50	234,4

З-поміж багатьох виробників м'ясопродуктів, виділено 10 найбільших компаній України. До першої десятки входять м'ясокомбінати: ТОВ «Дружба народів» (входить до групи «Миронівський хлібопродукт»), ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат», М'ясна фабрика «Фаворит», М'ясокомбінат «Ятрань», ВАТ «Кременчукм'ясо», Горлівський м'ясокомбінат, Луганський м'ясокомбінат, м'ясокомбінат «Ювілейний», Володимир-Волинська птахофабрика, Український бекон, ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» посідає 14 місце серед найбільших м'ясопереробників країни. Вивчення досвіду функціонування великих м'ясопереробних підприємств України показує, що ринок м'ясопродуктів консолідується. Великі виробники створюють вертикально інтегровані структури, охоплюючи весь цикл виробництва і реалізації м'ясопродуктів – від вирощування худоби до роздрібного продажу. Процес консолідації активів найбільших виробників завершиться тим, що середні та малі переробні підприємства можуть банкрутувати, не витримавши конкуренції на ринку. Важливим чинником конкурентної боротьби на ринку м'ясної продукції є переобладнання підприємств. Вижити можуть лише ті підприємства, що вкладають значні кошти у розширення виробництва, удосконалення технології вирощування, переробки і реалізації продукції та запровадження стратегічного управління. На наш погляд, середні та малі м'ясопереробні підприємства, які застосовують стратегічне управління, можуть мати переваги перед великими виробниками м'ясної продукції за рахунок гнучкості своєї діяльності, швидше реагуючи на потреби ринку, змінюючи «неходовий» товар на нову продукцію. Для ринку продукції м'ясопереробної промисловості характерним є високий рівень конкуренції. Провідними виробниками м'ясопереробної промисловості, за підсумками 2014 року, є ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат», ТОВ «Екопродукт», ПАТ «Бердичівський м'ясокомбінат», ТОВ «Овручм'ясо», ПАТ «Новоград-Волинський м'ясокомбінат». Кожне шосте підприємство виробляє свіже, охолоджене, заморожене м'ясо та м'ясні продукти і ковбаси.

Через низьку купівельну спроможність попит на цю продукцію обмежений та має тенденцію до скорочення. Тому низький платоспроможний попит впливає на формування пропозиції. У таблиці 3 наведено обсяг виробництва ПП Фірма «Гармаш» (м. Одеса) за 2009–2014 рр.

Таблиця 3

**Виробництво ковбасних виробів
ПП Фірма «Гармаш» за 2009–2013 рр.**

Рік	Ковбасні вироби, т
2010	9851
2011	11023
2012	10899
2013	11271
2014	10043

Джерело: дані підприємства

Такі умови змушують виробників знижувати ціни на продукцію, а не підвищувати їх. Фінансова й економічна ситуація багатьох переробних підприємств залишається дуже складною, вона ускладнюється недорозвиненістю вітчизняного ринку.

Серед виявлених проблем сьогодення, які стримують розвиток м'ясопереробної галузі, є: відсутність системної, комплексної програми державної підтримки товаровиробників; недостатність матеріально-технічних ресурсів; слабка дієвість заходів щодо захисту внутрішнього ринку від експансії імпортованих продуктів тваринного походження. Дослідженнями встановлено, що вітчизняний ринок м'ясної сировини нестабільний. Основними його тенденціями є скорочення обсягів виробництва основних видів та зміна структури на користь дешевших видів м'яса (птиці); часта зміна цінових тенденцій.

Висновки. М'ясопереробні підприємства тісно пов'язані із сировинною базою, тобто тваринництвом, – виробництво необхідної кількості якісного м'яса є передумовою для їхнього сталого розвитку. З даної таблиці можна побачити, що обсяг виробництва зменшується. Дана ситуація спостерігається на всіх м'ясопереробних підприємствах країни. Отже, досягнутий рівень конкурентоспроможності підприємств м'ясопродуктового підкомплексу регіонів України є низьким, обсяги внутрішнього виробництва м'яса та м'ясопродуктів є недостатніми для забезпечення потреб споживачів. Формування організаційної структури підприємств м'ясної промисловості йде в напрямку створення малих та середніх підприємств, до складу яких, в свою чергу, входять заводи, цехи та дільниці. Вони сформовані за предметним поділом – виробництвом готової продукції: м'яса, ковбасних виробів, консервів, технічних фабрикатів, медичних препаратів тощо. Крім того, підприємства м'ясної промисловості зосереджують поряд із основним виробництвом велику кількість допоміжних та обслуговуючих виробництв і служб, а також об'єкти соціальної інфраструктури: гуртожитки, об'єкти охорони здоров'я тощо. Таким чином, підприємства являють собою багаторівневе лінійно-функціональне утворення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Драган О. Основні напрямки реструктуризації підприємств м'ясної промисловості України / О. Драган // Економіка. Фінанси. Право. – 2000. – № 11. – С. 3-6.
2. Ємцев В.І. Особливості формування конкурентоспроможності підприємств м'ясної промисловості України / В.І. Ємцев // Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. – Ужгород : 2013. – С. 100-105.
3. Заремба П.О. Методичні підходи до забезпечення стратегічного розвитку м'ясопереробної промисловості / П.О. Заремба // Наук. праці ДонНТУ. Серія: економічна. – 2007. – Вип. 32. – С. 184-187.
4. Заремба П.О. Реалізація потенційних можливостей підприємств як умова стабілізації та ефективного розвитку м'ясопереробної промисловості України / П.О. Заремба //

- Торгівля і ринок України. – 2010. – Вип. 29. – С. 403-410.
5. Кундєєва Г.О. Стан, проблеми та перспективи інноваційної діяльності й тенденції розвитку інноваційної активності м'ясопереробної галузі / Г.О. Кундєєва // Вісн. Східноєвроп. ун-ту економіки та менеджменту. Серія: Економіка і менеджмент. – 2009. – № 1 (5). – С. 164-177.
  6. Мазуренко О.В. Стан і напрями розвитку м'ясопродуктового підкомплексу в Україні / О.В. Мазуренко // Економіка АПК. – 2012. – № 8. – С. 59-65.
  7. Міхєєнко К.С. Стратегія економічного розвитку м'ясопереробної промисловості : автореф. дис. ... канд. економ. наук : 08.00.03 / К.С. Міхєєнко ; Донецький нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк, 2007. – 20 с.
  8. Пічкур Т. Стан українського ринку м'яса та м'ясопродуктів / Т. Пічкур, Г. Бондуренко, Д. Засєкін // Товари і ринки. – 2011. – № 2. – С. 46-52.
  9. Седікова І.О. Формування конкурентних переваг підприємств м'ясної промисловості / І.О. Седікова // Економіка харчової промисловості. – Одеса, 2011. – № 2(10). – С. 61-64.
  10. Янковий В.О. М'ясопереробна промисловість, стан і перспективи розвитку / В.О. Янковий // Харчова наука і технологія. – 2010. – № 11. – С. 90-95.

УДК 33-02.564

Смолякова О.М.*аспірант кафедри економіки та оцінки майна підприємств
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЙОГО ПРОГНОЗУВАННЯ

У статті викладено інструменти, методи, процедури та етапи технології проведення, практичні пропозиції оцінювання рівня економічної стійкості підприємств та його прогнозування. Для об'єктивного оцінювання економічної стійкості промислового підприємства варто мати не тільки обґрунтовану систему показників, яка змістовно характеризує стійкість, але і перевірений на практиці та науково сформований комплекс складових методичного забезпечення оцінювання рівня економічної стійкості підприємств та його прогнозування. Рекомендовано визначати рівень економічної стійкості за допомогою побудови таксономічного показника розвитку на основі системи показників, який буде враховувати лише впливові показники, що обумовлюють причинно-наслідкові взаємозв'язки, які формують стійкість. У статті наведено рекомендації розроблення шкали величини економічної стійкості. Для моніторингу перспектив розвитку економічної стійкості підприємств та розроблення відповідних управлінських заходів коригування негативних тенденцій рекомендована процедура прогнозу значень показників економічної стійкості.

Ключові слова: методичне забезпечення, оцінювання економічної стійкості, рівень економічної стійкості, шкала величини, процедура прогнозування.

Смолякова О.Н. МЕТОДИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ОЦЕНИВАНИЯ УРОВНЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ И ЕГО ПРОГНОЗИРОВАНИЕ

В статье изложены инструменты, методы, процедуры и этапы технологии проведения, практические предложения оценивания уровня экономической устойчивости предприятий и его прогнозирование. Для объективного оценивания экономической устойчивости промышленного предприятия следует иметь не только обоснованную систему показателей, которая характеризует устойчивость, но и проверенный на практике и научно сформированный комплекс составляющих методического обеспечения оценивания уровня экономической устойчивости предприятий и его прогнозирование. Рекомендовано определять уровень экономической устойчивости с помощью построения таксономического показателя развития на основе системы показателей, учитывающий лишь влияющие показатели, которые обуславливают причинно-следственные взаимосвязи, формирующие устойчивость. В статье представлены рекомендации разработки шкал величины экономической устойчивости.

Ключевые слова: методическое обеспечение, оценивание экономической устойчивости, уровень экономической устойчивости, шкала величины, процедура прогнозирования.

Smoliakova O.N. METHODOICAL MAINTENANCE ASSESSMENT LEVEL OF ECONOMIC STABILITY OF THE ENTERPRISE AND ITS PREDICTION

Tools, techniques, procedures and stages of technology, practical proposals evaluation of the level of economic stability of enterprises and set out in article forecasting. For an objective assessment of economic stability of industrial enterprise should not only have a reasonable system of indicators that characterizes the stability of content, but also the proven and scientifically generated set of components of methodical maintenance assessment level of economic stability of the enterprises and its forecasting. The level of economic stability is recommended to determine by constructing taxonomic indicator development based on a system of indicators, taking into account only the influencing parameters that determine the relationship of cause and effect, forming resistance. Recommendations magnitude scale development of economic sustainability are presented in the article.

Keywords: methodical maintenance, assessment of economic stability, level of economic stability, scale of magnitude, prediction procedure.

Постановка проблеми. Економічна стійкість промислових підприємств є основним критерієм функціонування та розвитку в сучасних складних соціально-економічних умовах, що існують наразі в Україні. В управлінні економічною стійкістю промислових підприємств важливо знати рівень її розвитку, тобто інтегральний показник, який комплексно

однією величиною відображає стан економічної стійкості та прогнозувати змінення значень показників, що характеризують її.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проведений аналіз вітчизняних методик щодо оцінювання економічної стійкості підприємств, зокрема таких учених, як С.Н. Анохін [1], О.В. Ареф'єва [2],